

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF JOSEPH AZZOPARDI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF ANTHONY ELLUL

Seduta ta' nhar il-Ġimgħa 27 ta' Marzu 2020.

Numru 19

Rikors numru 1120/10 MCH

*Middlesea Insurance plc, illum
Mapfre Middlesea p.l.c.*

v.

**Emanuel Ciantar; u b'digriet tas-16 ta'
Jannar 2012 intervjenew fil-proċeduri *in
statu et terminis* il-Fond għall-
Protezzjoni u Kumpens u Motor
Insurers' Bureau**

1. Dan huwa appell tal-intervenuti fil-kawża il-Fond għall-Protezzjoni u Kumpens u Motor Insurers' Bureau ["l-intervenuti"] u appell incidentali tal-attriċi Mapfre Middlesea Insurance p.l.c. ["Middlesea" jew "l-attriċi"] minn sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fis-17 ta' Frar 2014 li laqgħet talba ta' Middlesea għal-dikjarazzjoni illi poloz ta'

assigurazzjoni maħruġa minnha favur il-konvenut Ciantar inkisbu b'qerq u għalhekk ma jiswewx quddiem il-konvenut. Il-fatti rilevanti huma dawn:

2. *Middlesea* ħarġet tliet poloz ta' assicurazzjoni taħt l-Ordinanza dwar l-Assigurazzjoni ta' Vetturi bil-Mutur għar-Riskji ta' Terzi Persuni [“Kap. 104”] favur Ciantar fuq tliet vetturi. L-aħħar darba li ġew imġedda dawn il-poloz qabel ma seħħew il-fatti li wasslu għal din il-kawża kien rispettivament fit-22 ta' April 2010, fl-1 ta' Marzu 2010 u fl-1 ta' Settembru 2009.
3. Ġara illi fit-28 ta' April 2010 waħda mill-vetturi assicurati kienet involuta f'incident fejn intlaqtu xi persuni u waħda mill-vittmi mietet, iżda sa meta nfetħet din il-kawża ma jidhirx li saru kawzi għad-danni mill-vittmi jew mill-werrieta.
4. *Middlesea* tgħid illi l-poloz inkisbu b'qerq għax Ciantar, l-assigurat, kien ta tagħrif falz biex kisibhom. Għalhekk fetħet din il-kawża tallum u talbet illi l-qorti:

»1. tiddikjara illi kull waħda mill-poloz ta' assicurazzjoni maħruġa mis-soċjetà rikorrenti favur l-intimat, rispettivament bin-numri ta' referenza PC3613135001, CV3713135002, u CV3713135001, u maħruġa a tenur tal-Ordinanza dwar l-Assigurazzjoni ta' Vetturi bil-Mutur għar-Riskji ta' Terzi Persuni [Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta], ittieħdu mill-intimat bil-ħabi ta' fatt sostanzjali jew billi ġie rappreżentat fatt li kien falz f'xi partikolarità sostanzjali;

»2. tiddikjara illi fil-każ ta' kull waħda mill-istess poloz ta' assicurazzjoni in kwistjoni, apparti mid-disposizzjonijiet ta' kull polza in kwistjoni, is-soċjetà rikorrenti għandha jedd tannulla kull waħda mill-poloz in kwistjoni, u dana a tenur tas-subartikolu (3) tal-artikolu 10 tal-Kap. 104 tal-Liġijiet ta' Malta;

»3. tiddikjara illi ebda somma ma jkollha tithallas mis-soċjetà rikorrenti a tenur tal-poloz ta' assicurazzjoni maħruġa mis-soċjetà rikorrenti favur l-intimat, rispettivament bin-numri ta' referenza PC3613135001,

CV3713135002, u CV3713135001, u maħruġa a tenur tal-Kap. 104 tal-Liġijiet ta' Malta. «

5. Il-konvenut Ciantar ressaq dawn l-eċċezzjonijiet:

»1. illi ħlief għal *Hyundai Tucson* il-vetturi l-oħra huma proprjetà u reġistrati fuq kumpannija *Maxkim Limited* illi għandha personalità ġuridika distinta mill-konvenut personalment;

»2. illi għal dik li jirrigwarda l-polza ta' assigurazzjoni tal-*Partner Peugeot HBD-096* il-kuntratt skada fl-1 ta' Settembru 2010 u konsegwentement it-talba relattiva [għal din il-vettura] lanqas tista' tiġi milqugħa;

»3. illi t-talbiet huma infondati fil-fatt u fid-dritt peress illi ma kien hemm l-ebda dikjarazzjoni falza da parti la tal-konvenut personalment u lanqas tiegħu in rappresentanza tal-istess kumpanniji;

»4. illi għal dak li jirrigwarda l-*Peugeot Partner HBD-096* l-azzjoni hija perenta skont il-*proviso* tal-artikolu 10(3) tal-Kap. 104. «

6. B'dikriet tas-16 ta' Jannar 2012 l-intervenuti tħallew jidhlu fil-kawża *in statu et terminis* u ressqu dawn l-eċċezzjonijiet:

»1. illi għar-rigward tal-ewwel u t-tieni talba attriċi, is-soċjetà attriċi trid iġġib prova ta' dak minnha allegat u trid tipprova wkoll li ġew sodisfatti r-rekwiżiti sanciti fl-artikolu 10(3) tal-Kap. 104 tal-Liġijiet ta' Malta;

»2. illi t-tielet talba attriċi hija infondata fil-fatt u fid-dritt u għandha tiġi miċħuda *stante* illi s-soċjetà attriċi hija obbligata fil-liġi li tħallas id-danni lit-terzi anki jekk jirriżulta illi l-polza minnha maħruġa għar-rigward tal-vettura HBD 096 hija nulla għax ittiegħdet bil-ħabi ta' fatt materjali kif allegat mis-soċjetà attriċi. Tant hu hekk illi r-regolament 24(2)(b) tal-Avviż Legali 435 tal-2003 jistipula illi "assiguratur huwa l-assiguratur konċernat minkejja illi l-assigurazzjoni kienet inkisbet bi frodi, bl-għoti ta' informazzjoni ħażina, bil-ħabi ta' fatti materjali, jew bi żball".

»3. illi għar-rigward tat-tielet talba attriċi il-ġudizzju mhux integru billi l-persuni li lilhom is-soċjetà attriċi qed tippretendi li ma tħallasx id-danni kkawżati mill-vettura minnha assigurata bin-numru HBD 096 ma humiex parti fil-kawża, u għalhekk id-dikjarazzjoni li qed tippretendi li tiegħu s-soċjetà attriċi permezz tat-tielet talba attriċi hija legalment insostenibbli u għandha tiġi miċħuda minn dina l-onorabbili qorti. «

7. Bis-sentenza li minnha sar dan l-appell l-ewwel qorti iddeċidiet hekk:

»... .. prevja li tiċhad ir-raba' eċċezzjoni tal-intimat dwar il-preskrizzjoni tat-talba attriċi, in kwantu l-vettura *Peugeot Partner HBD-096*, tiċhad l-eċċezzjonijiet tal-intimat u tal-intervenuti fil-kawża, tilqa' t-talbiet tas-soċjetà rikorrenti b'dan li l-poloż qed jithassru għal dak li jikkonċerna r-relazzjoni interna bejnha u l-intimat Ciantar.

»Bl-ispejjeż kontra l-intimat Ciantar ħlief għal dawk tal-intervenuti fil-kawża li għandhom ibatu l-ispejjeż tagħhom.«

8. Ir-raġunijiet li wasslu lill-ewwel qorti għal din id-deċiżjoni ġew imfissra hekk fis-sentenza appellata:

»Illi, skont is-soċjetà rikorrenti, dina l-kawża qed issir abbażi tas-sub-artikolu 3 tal-artikolu 10 tal-Kap. 104, l-Ordinanza dwar l-Assigurazzjoni ta' Vetturi bil-Mutur għar-Riskji ta' Terzi Persuni:

»“Ebda somma ma jkollha titħallas mill-assiguratur awtorizzat taħt id-disposizzjonijiet ta' qabel ta' dan l-artikolu, jekk, f'kawża mibdija qabel, jew fi żmien tliet xhur wara, li jinbeda l-proċediment li fih tkun giet mogħtija s-sentenza, hu jkun ħa dikjarazzjoni illi, apparti mid-disposizzjonijiet tal-polza, huwa għandu jedd li jannullaha minħabba li kienet ittieħdet bil-ħabi ta' fatt sostanzjali jew billi ġie rappreżentat fatt li kien falz f'xi partikolarità sostanzjali, jew, jekk ikun annulla l-polza għal dik ir-raġuni, illi kellu jedd li jagħmel hekk apparti mill-kondizzjonijiet tagħha.”

»... ..

»Eċċezzjonijiet tal-intimat Ciantar

»Illi fl-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut Ciantar, kuntrarjament għal dak eċċepit minnu, l-assigurat (*name of proposer*) fuq il-polza tal-karozzi huwa ta' Emanuel Ciantar u mhux il-kumpannija *Maxkim Ltd.* Din l-eċċezzjoni għalhekk hija infondata u qed tiġi miċħuda.

»Fit-tieni eċċezzjoni l-intimat isostni li għal dik li jirrigwarda l-polza ta' assigurarazzjoni tal-*Partner Peugeot HBD-096* il-kuntratt skada fl-1 ta' Settembru 2010 u konsegwentement it-talba relativa għalih lanqas tista' tiġi milqugħa. Illi l-intimat m'għandux raġun lanqas f'dina l-eċċezzjoni. Is-soċjetà rikorrenti qed tattakka l-validità tal-polza ta' assigurarazzjoni għal perjodu li dina kienet viġenti fil-perjodu bejn 1 ta' Settembru 2009 u 1 ta' Settembru 2010 billi qed tgħid li kien hemm *non-disclosure of material facts*. L-incident li fih kienu ġew imtajra t-tewmin gara fit-28 ta' April 2010 u għalhekk is-soċjetà rikorrenti jista' jkollha interess li ssostni li l-polza ma kinitx valida fid-data tal-incident.

»Fit-tielet eċċezzjoni l-intimat qed isostni li t-talbiet huma infondati fil-fatt u fid-dritt peress illi ma kien hemm l-ebda dikjarazzjoni falza da parti la tal-konvenut personalment u lanqas tiegħu in rappreżentanza tal-istess kumpanniji. Illi kif għa nġhad il-poloż ħarġu fuq isem Emanuel Ciantar u mhux fuq il-kumpannija, u *inoltre* jirriżulta b'mod lampanti li saru dikjarazzjonijiet foloz mill-intimat.

»Fl-aħħar eċċezzjoni tiegħu l-intimat iġhid li għal dak li jirrigwarda l-*Peugeot Partner HBD-096* l-azzjoni hija perenta skont il-*proviso* tal-artikolu 10(3) tal-Kap. 104.

»Illi l-qorti rat l-*proviso* tal-artikolu 10(3) tal-Kap. 104 u fin-nuqqas ta' indikazzjoni ċara mill-intimat għal liema terminu ta' preskrizzjoni jew dekadenza l-intimat qed jirreferi dina l-qorti ma tistax tiddeċiedi fuq l-eċċezzjoni tiegħu. Jiġi rilevat, għal kull buon fini, li sal-preżentata ta' dina l-kawża ma kienet giet ipprezentata ebda kawża kontra l-assigurat Emanuel Ciantar. Ir-rikorrenti *invece* qabel fetthet dina l-

kawża kontra l-intimat kienet ipprezentat ittra uffiċjali kontra l-konjuġi Falzon, il-ġenituri tat-tewmin, wara li kienet irċeviet protest ġudizzjarju mingħandhom u dana *ai termini* tal-artikolu 10(3) tal-Kap. 104.

»Din l-eċċezzjoni wkoll qed tiġi miċhuda.

»Eċċezzjonijiet intervenuti fil-kawża

»L-intervenuti fil-kawża eċċepew illi għar-rigward tal-ewwel u t-tieni talba attriċi s-soċjetà attriċi trid iġġib prova ta' dak minnha allegat u trid tipprova ukoll li ġew sodisfatti r-rekwiziti sanciti fl-artikolu 10(3) tal-Kap. 104 tal-Liġijiet ta' Malta. Illi fil-każ in eżami dina l-qorti diġà ddeċidiet li s-soċjetà rikorrenti gabet prova ta' dak minnha allegat u għalhekk għandha dritt tannulla l-poloz ta' assigurazzjoni in kwistjoni.

»Fit-tieni eċċezzjoni tagħhom l-intervenuti jsostnu li t-tielet talba attriċi hija infondata fil-fatt u fid-dritt u għandha tiġi miċhuda *stante* illi s-soċjetà attriċi hija obbligata fil-liġi li tħallas id-danni lit-terzi anki jekk jirriżulta illi l-polza minnha maħruġa għar-rigward tal-vettura HBD-096 hija nulla għax ittiehdet bil-ħabi ta' fatt materjali kif allegat mis-soċjetà attriċi. Tant hu hekk illi r-regolament 24(2)(b) tal-Avviz Legali 435 tal-2003 jistipula illi "assiguratur huwa l-assiguratur konċernat minkejja illi l-assigurazzjoni kienet inkisbet bi frodi, bl-għoti ta' informazzjoni fażina, bil-ħabi ta' fatti materjali, jew bi żball".

»Illi f'dina l-kawża t-tielet talba attriċi taqra hekk:

»"Tiddikjara illi ebda somma ma jkollha titħallas mis-soċjetà rikorrenti a tenur tal-poloz ta' assigurazzjoni maħruġa mis-soċjetà rikorrenti favur l-intimat, rispettivament bin-numru ta' referenza PC3613135001, CV3713135002, u CV3713135001, u maħruġa a tenur tal-Kap. 104 tal-Liġijiet ta' Malta."

»Illi f'dina l-eċċezzjoni l-intervenuti qed isostnu li *nonostante* dak li hemm ipprovdut fl-artikolu 10(3) tal-Kap. 104 is-soċjetà rikorrenti bħala assiguratur tal-intimat tibqa' responsabbli għal ħlas tal-ħsarat kaġjonati lit-terzi mill-assigurat tagħha *nonostante* li l-polza ġiet dikjarata nulla mill-qorti minħabba *non-disclosure of a material fact* u dana abbażi tar-regolament 24(2)(b) tal-Avviz Legali 435/2003 kwotat mill-intervenuti fl-istess eċċezzjoni tagħhom.

»Illi jibda biex jingħad li l-artikolu 10 tal-Kap. 104 jipprovdri fl-ewwel subinċiż li l-assigurazzjoni għandha tkopri lill-assigurat fil-konfront ta' terz danneġġat:

»"(1) Jekk, wara li jkun inħareġ ċertifikat ta' assigurazzjoni taht l-artikolu 4(4) tal-artikolu 4 lill-persuna li tkun ħadet il-polza, tiġi mogħtija sentenza kontra persuna assigurata bil-polza, dwar responsabbiltà li għandha tkun koperta minn polza taht l-artikolu 4(1) (meta hija responsabbiltà koperta bil-kondizzjonijiet tal-polza), f'dan il-każ, għad illi l-assiguratur awtorizzat ikun jista' jannulla jew iħassar, jew ikun annulla jew ħassar il-polza, huwa għandu, bla ħsara tad-disposizzjonijiet ta' dan l-artikolu iħallas lill-persuni li favur tagħhom tkun ingħatat is-sentenza, kull somma ta' flus li għandha titħallas bis-saħħa ta' dik is-sentenza dwar ir-responsabbiltà fuq imsemmija, komprijż l-ammont li jmiss jitħallas għal spejjeż u għal imgħaxijiet fuq dik is-somma u dik is-sentenza wara jumejn li tiġi notifikata lill-assiguratur b'att ġudizzjarju għandha tikkostitwixxi titolu esekuttiv kontra dak l-assiguratur

għall-finijiet kollha tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili u tista' tiġi enforzata kontra tiegħu.”

»F'dan il-każ l-intervenuti kien ikollhom raġun iġhidu li s-soċjetà rikorrenti hija responsabbili li tħallas id-danni kaġonati lit-terz kieku kienet tapplika din id-disposizzjoni tal-liġi biss. Iżda dan is-subinċiż huwa soġġett għal dak li jinsab ukoll ipprovdut fit-tielet subinċiż tal-istess artikolu 10 li jgħid hekk:

»“(3) Ebda somma ma jkollha titfallas mill-assiguratur awtorizzat taħt id-disposizzjonijiet ta' qabel ta' dan l-artikolu, jekk, f'kawża mibdija qabel, jew fi żmien tliet xhur wara, li jinbeda l-proċediment li fih tkun għet mogħtija s-sentenza, hu jkun ħa dikjarazzjoni illi, appartanti mid-disposizzjonijiet tal-polza, huwa għandu jedd li jannullaha minħabba li kienet ittieħdet bil-ħabi ta' fatt sostanzjali jew billi għe rappreżentat fatt li kien falz f'xi partikolarità sostanzjali, jew, jekk ikun annulla l-polza għal dik irraġuni, illi kellu jedd li jagħmel hekk appartanti mill-kondizzjonijiet tagħha:

»Iżda, assiguratur awtorizzat li jkun ħa f'kawża d-dikjarazzjoni kif jingħad hawn fuq ma jkollux b'daqshekk il-jedd għall-benefiċċju ta' dan is-subartikolu dwar sentenza meħuda fi proċediment mibdi qabel ma tkun bdiet dik il-kawża, kemm-il darba qabel jew fi żmien sebat ijiem wara li tibda dik il-kawża hu ma jkunx ta avviż tagħha b'att ġudizzjarju lill-persuna li tkun l-attriċi f'dak il-proċediment billi jispeċifika l-ħabi jew ir-rappreżentazzjoni falza li huwa bi ħsiebu jibbaża ruħu fuqhom, u kull persuna li tiġi mogħtija avviż ta' dik il-kawża jkollha l-jedd, jekk trid, li ssir parti fiha.”

»Illi fil-każ in eżami ladarba għe ppruvat li l-intimat ħeba fatti sostanzjali l-polza setgħet tiġi annullata u l-effett kien dak ravviżat mill-artikolu 10(1) moqri flimkien mal-artikolu 10(3) tal-Kap. 104 li l-assigurazzjoni mhijjex tenuta tħallas lit-terz.

»Il-qorti ma ssib ebda diskrepanza jew konflitt bejn dak li tipprovdni l-liġi ġenerali u dak li hemm ipprovdut fil-liġi speċjali 24(2)(b) tal-Avviż Legali 435/2003. Taħt dina l-liġi speċjali hemm provdut taħt liema ċirkostanzi l-assigurazzjoni tibqa' kkunsidrata bħala l-'assigurazzjoni konċernata' u fost ċirkostanzi oħra tindika: “Assiguratur huwa l-assiguratur konċernat minkejja illi l-assigurazzjoni kienet inkisbet bi frodi, bl-għoti ta' informazzjoni ħażina, bil-ħabi ta' fatti materjali, jew bi żball”. Illi kif l-artikolu 10(1) irid jinqara fid-dawl tal-artikolu 10(3) tal-Kap. 104, ir-regolament 24(2)(b) irid jinqara wkoll fid-dawl tal-istess artikolu 10(3) li jipprovdni espressament għal dak li għandu jiġri meta jkun hemm ħabi ta' fatt materjali. Għalhekk dan ifisser li jekk l-assigurazzjoni ma tottjenix dikjarazzjoni a tenur tal-artikolu 10(3) tal-Kap. 104 bir-reqwiżiti hemm imposti biex tirnexxi l-eċċezzjoni taħt l-artikolu 10(3), allura skond ir-regolament 24 imsemmi l-assigurazzjoni tibqa' kkunsidrata bħala l-'assigurazzjoni konċernata'. Dak li hemm ipprovdut fl-artikolu 10(3) għandu jiġi kkunsidrat bħala l-eċċezzjoni għal dak li jipprovdni l-artikolu 10(1) u r-regolament 24(2)(b) tal-Avviż Legali 435/2003. Għalhekk ma hemmx diskrepanza bejn dawn iż-żewġ provvedimenti tal-liġi.

»Isegwi li jekk l-assigurazzjoni ma tiħux azzjoni jew azzjoni mhux għat-termini eżatti tal-artikolu 10(3) minkejja l-ħabi ta' fatt materjali, hija tibqa' responsabbili għall-ħlas fil-konfront tat-terz u tibqa' l-assigurazzjoni konċernata. Iżda meta, bħal fil-każ preżenti, is-soċjetà rikorrenti ħadet passi skont l-artikolu 10(3) u l-azzjoni hija bbażata fuq dan

L-artikolu tal-liġi u ppruvat ir-rekwiżiti biex tmexxi l-azzjoni taht dak l-artikolu, allura l-assigurazzjoni ma tkunx responsabbli għal flus tad-danni lit-terz jekk fil-fatt jinstab li l-assigurazzjoni inkisbet bi frodi, għoti ta' informazzjoni fħazina, fħabi ta' fatt materjali jew żball.

»Din l-eċċezzjoni għalhekk qiegħda tiġi miċħuda.

»Fit-tielet eċċezzjoni tagħhom l-intervenuti qed jeċċepixxu wkoll illi għar-rigward tat-tielet talba attriċi l-ġudizzju mhux integru billi l-persuni li lilhom is-soċjetà attriċi qed tippretendi li ma fħallasx id-danni kkawżati mill-vettura minnha assicurata bin-numru HBD-096 ma humiex parti fil-kawża, u għalhekk d-dikjarazzjoni li qed tippretendi li tiegħu s-soċjetà attriċi permezz tat-tielet talba attriċi hija legalment insostenibbli u għandha tiġi miċħuda minn dina l-qorti.

»Illi t-tielet talba attriċi hija fis-sens li hemm talba għal-dikjarazzjoni li ebda somma ma jkollha tiffħallas mis-soċjetà rikorrenti a tenur tal-poloż ta' assicurazzjoni maħruġa mis-soċjetà rikorrenti favur l-intimat. Illi dak li qed titlob is-soċjetà rikorrenti jirrigwarda r-relazzjoni ġuridika interna bejnha u l-intimat u fir-rigward tat-terz is-soċjetà rikorrenti imxiet skont ma' titlob il-liġi u nnotifikathom bl-ittra uffiċjali u dan *ai termini* tal-artikolu 10(3). L-ittra uffiċjali ġgħib id-data tas-27 ta' Settembru 2010 u ġiet notifikata lill-konjuġi Falzon.

»Dina l-eċċezzjoni qed tiġi miċħuda wkoll.«

9. L-intervenuti appellaw b'rikors tas-7 ta' Marzu 2014 u *Middlesea* wieġbet, u rressqet appell inċidentali, fit-3 ta' April 2014. B'nota tal-14 ta' April 2014 Ciantar qal li jaqbel mal-appell tal-intervenuti.

10. Nibdew bl-appell ewlieni. L-ewwel aggravju jgħid hekk:

»Illi għalkemm dik il-parti tad-*decide* tas-sentenza appellata li tgħid li l-poloż ta' assicurazzjont maħruġa mis-soċjetà attriċi qed jifħassru biss "għal dak li jikkonċerna r-relazzjoni interna bejnha u l-intimat Ciantar" hija korretta u hija fil-fatt il-posizzjoni avvanzata mill-esponenti f'din il-kawża, l-ewwel onorabbli qorti kienet żbaljata meta laqgħet it-tielet talba attriċi u ċaħdet it-tieni eċċezzjoni tal-intervenuti fil-kawża a bażi ta' interpretazzjoni għalkollox żbaljata tal-liġi speċjali tal-*motor insurance* intiża sabiex tipproteġi l-vittmi ta' inċidenti tat-traffiku. Dan għaliex, kuntrarjament għal dak li qalet l-ewwel qorti fis-sentenza appellata, il-posizzjoni legali fil-kamp speċjali tal-*motor insurance* hija li minkejja li l-assiguratur jista' jannulla polza ta' assicurazzjoni taht l-artikolu 10(3) tal-Kap. 104 tal-Liġijiet ta' Malta minħabba l-fħabi ta' fatt materjali mill-assicuratur, l-assicuratur jibqa' obbligat li jfħallas lill-vittmi ta' inċidenti minħabba l-obbligu separat impost fuqu *ex lege* bħala "*insurer concerned*" *ai termini* tar-regolament 24(2)(b) tal-Avviz Legali 435 tal-2003 li jstipula biċ-ċar illi "assiguratur huwa l-assicuratur konċernat minkejja illi l-assigurazzjoni kienet inkisbet bi frodi, bl-għoti ta' informazzjoni fħazina, bil-fħabi ta' fatti materjali, jew bi żball". Dan ir-regolament sar proprju sabiex jagħti saff ta' protezzjoni ieħor lill-vittmi, iżda bl-argumentazzjoni tal-ewwel qorti din il-protezzjoni żejda sfumata

propriu fix-xejn, u l-istess provvediment seta' ma nkiteb qatt. Kuntrarjament għal dak li qalet l-ewwel qorti, ir-regolament 24(2)(b) tal-Avviż Legali 435 tal-2003 ma jgħidx illi l-assiguratur ma jibqax "*insurer concerned*" jekk huwa jagħmel il-kawża taħt l-artikolu 10(3) tal-Kap. 104 iżda jgħid li l-assiguratur huwa "*insurer concerned*" kull meta l-polza tinkiseb bi frodi, bl-għoti ta' informazzjoni ħażina jew bil-ħabi ta' fatti materjali bħal ma ġara fil-każ *de quo*. Apparti minn hekk, il-konklużjoni tal-ewwel qorti li s-soċjetà attriċi appellata hija intitolata ma tħallas xejn lill-vittmi għax għamlet kawża taħt l-artikolu 10(3) tal-Kap. 104 tmur kontra s-sentenza preċedenti tal-istess qorti diversament presjeduta fl-ismijiet Montaldo Insurance Agency Ltd noe v. Christian Bugeja deċiża fit-20 ta' Lulju 2013. Hija ukoll djametrikament opposta għad-duttrina ingliza dwar il-liġi ingliza (li hija bħal-liġi maltija f'dan ir-riward) li tagħmilha ċara illi, anke fejn issir kawża għat-tħassir tal-polza, l-assiguratur jibqa' tenut iħallas lill-vittmi, u s-sentenza appellata ma kkonsidrat xejn u ma ttrattax (tant li lanqas biss semmiethorn) il-varji sottomissjonijiet li saru fin-nota ta' osservazzjonijiet tal-esponenti dwar din il-kwistjoni. «

11. Huwa minnu illi ċ-ċaħda tat-tielet eċċezzjoni u d-deċiżjoni illi l-poloz jitqiesu mħassra biss għal dak li jinteressa r-relazzjoni interna bejn *Middlesea* u Ciantar (u mhux ukoll quddiem il-vittmi) ma humiex kompatibbli ma' xulxin. Il-kwistjoni issa hi liema parti minn dawn iż-żewġ deċiżjonijiet inkompatibbli ma' xulxin hija korretta.
12. Jingħad qabel xejn illi l-preokkupazzjoni tal-intervenuti dwar l-interessi tal-vittmi mhux biss hija barra minn postha – għax l-interessi li qegħdin ifittxu li jħarsu huma l-interessi tagħhom stess u mhux dawk tal-vittmi – iżda wkoll hija bla bażi għax il-liġi, kemm dik domestika u kemm dik ewropea, iħarsu dawk l-interessi għax iridu li f'kull każ ikun hemm assiguratur li jagħmel tajjeb għad-danni, u l-kwistjoni hija biss jekk dak l-assiguratur ikunx is-soċjetà attriċi bħala "assiguratur konċernat" jew ikunx l-intervenuti stess bħala l-korp responsabbli għall-għoti ta' kumpens imwaqqaf taħt l-art. 49 tal-Att dwar il-Kummerċ tal-Assigurazzjoni ["Kap. 403"] kif irid l-art. 10 tad-Direttiva 2009/103/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-assigurazzjoni kontra res-

ponsabbiltà ċivili fir-rigward tal-użu ta' vetturi bil-mutur u l-infurzar tal-obbligu ta' assigurazzjoni kontra din ir-responsabbiltà [“id-Direttiva 2009/103/KE”]. L-interessi tal-vittmi huma f'kull każ imħarsa u ma hemmx għalfejn tintilef is-serenità tal-ġudizzju minħabba f'hekk.

13. L-argument tal-intervenuti huwa msejjes fuq ir-reg. 24(2)(b) tar-Regolamenti dwar il-Fond għall-Protezzjoni u Kumpens [“L.S. 403.13” jew “ir-Regolamenti”], li huma legislazzjoni sussidjarja:

»24. (1) Bla ħsara u mingħajr preġudizzju għad-disposizzjonijiet l-oħra ta' dan ir-regolament, “l-assiguratur konċernat” tfisser dak l-assiguratur li kien fiż-żmien tal-incident li kkawża ir-responsabbiltà ċivili qiegħed jipprovdri assigurazzjoni kontra responsabbiltà bħal din għar-rigward tal-vettura li b'kawża tal-użu tagħha ġiet inkorsa r-responsabbiltà tad-debitur.

»(2) Assiguratur huwa l-assiguratur konċernat minkejja illi –

»... ..

»(b) l-assigurazzjoni kienet inkisbet bi frodi, bl-għoti ta' informazzjoni ħażina, bil-ħabi ta' fatti materjali, jew bi żball;«

14. Dan ifisser illi l-fatt waħdu li l-assigurazzjoni inkisbet b'qerq, *etc.* ma jeħlisx lill-assiguratur mir-responsabbiltà. Il-kwistjoni iżda hija jekk l-assiguratur jibqax responsabbli wkoll jekk il-polza tkun tħassret ġudizzjarjament. It-twegiba nsibuha fl-art. 10 tal-Kap. 104 li huwa d-disposizzjoni tal-liġi li toħloq ir-responsabbiltà tal-assiguratur quddiem terzi:

»10. (1) Jekk, wara li jkun inħareġ ċertifikat ta' assigurazzjoni taħt l-artikolu 4(4) lill-persuna li tkun ħadet il-polza, tiġi mogħtija sentenza kontra persuna assigurata bil-polza, dwar responsabbiltà li għandha tkun koperta minn polza taħt l-artikolu 4(1) (meta hija responsabbiltà koperta bil-kondizzjonijiet tal-polza), f'dan il-każ, għad illi l-assiguratur awtorizzat ikun jista' jannulla jew iħassar, jew ikun annulla jew ħassar il-polza, huwa għandu, bla ħsara tad-disposizzjonijiet ta' dan l-artikolu iħallas lill-persuni li favur tagħhom tkun ingħatat is-sentenza, kull somma ta' flus li għandha titħallas bis-saħħa ta' dik is-sentenza dwar ir-responsabbiltà fuq imsemmija, kompriż l-ammont li jmiss jitħallas għal spejjeż u għal imgħaxijiet fuq dik is-somma u dik is-sentenza

wara jumejn li tiġi notifikata lill-assiguratur b'att ġudizzjarju għandha tikkostitwixxi titolu esekuttiv kontra dak l-assiguratur għall-finijiet kollha tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili u tista' tiġi enforzata kontra tiegħu.

»... ..

»(3) Ebda somma ma jkollha titħallas mill-assiguratur awtorizzat taħt id-disposizzjonijiet ta' qabel ta' dan l-artikolu, jekk, f'kawża mibdija qabel, jew fi żmien tliet xhur wara, li jinbeda l-proċediment li fih tkun ġiet mogħtija s-sentenza, hu jkun ħa dikjarazzjoni illi, apparti mid-disposizzjonijiet tal-polza, huwa għandu jedd li jannullaha minħabba li kienet ittiegħdet bil-ħabi ta' fatt sostanzjali jew billi ġie rappreżentat fatt li kien falz f'xi partikolarità sostanzjali, jew, jekk ikun annulla l-polza għal dik irraġuni, illi kellu jedd li jagħmel hekk apparti mill-kondizzjonijiet tagħha:

»Iżda, assiguratur awtorizzat li jkun ħa f'kawża d-dikjarazzjoni kif jingħad hawn fuq ma jkollux b'daqshekk il-jedd għall-benefiċċju ta' dan is-subartikolu dwar sentenza meħuda fi proċediment mibdi qabel ma tkun bdiet dik il-kawża, kemm-il darba qabel jew fi żmien sebat ijiem wara li tibda dik il-kawża hu ma jkunx ta avviż tagħha b'att ġudizzjarju lill-persuna li tkun l-attriċi f'dak il-proċediment billi jispeċifika l-ħabi jew ir-rappreżentazzjoni falza li huwa bi ħsiebu jibbaża ruħu fuqhom, u kull persuna li tiġi mogħtija avviż ta' dik il-kawża jkollha l-jedd, jekk trid, li ssir parti fiha.»«

15. Sewwa qalet l-ewwel qorti illi ma hemm ebda konflitt bejn id-disposizzjonijiet tal-art. 10 tal-Kap. 104 u dawk tar-reg. 24 tar-Regolamenti. Ir-reg. 24 japplika għalkemm il-polza tkun tista' titħassar sakemm ma tkunx tħassret bis-saħħa ta' sentenza għar-raġunijiet imsemmija fl-art. 10. Ukoll li kien hemm konflitt, il-legislazzjoni ewlenija kienet tegħleb dik sussidjarja, iżda, kif ingħad, konflitt ma hemmx.

16. L-art. 10 ma jagħtix biss dritt li titħassar il-polza iżda wkoll id-dritt illi "ebda somma ma jkollha titħallas mill-assiguratur". Dan il-kliem jibqa' bla effett fl-interpretazzjoni li jridu l-intervenuti, u hija massima ta' interpretazzjoni tajba li kull kelma fil-liġi tingħata tifsira u effett. Interpretazzjoni tar-reg. 24 li ma tqisx ukoll l-art. 10 hija interpretazzjoni ħażina.

17. Dan l-aggravju huwa għalhekk miċhud.
18. L-intervenuti iżda iġidu illi dan huwa bi ksur tal-leġislazzjoni ewropea, li tegħleb lil dik domestika, ukoll jekk din tkun leġislazzjoni ewlenija u mhux biss sussidjarja:

»Illi l-argumentazzjoni tal-ewwel onorabbli qorti li s-socjetà attriċi mhix obbligata tħallas lill-vittmi tal-incidenti awtomobilistiċi fejn tagħmel kawża taht l-artikolu 10(3) tal-Kap. 104 tikkostitwixxi wkoll ksur tal-obbligi tal-assiguraturi taht id-Direttivi tal-*Motor Insurance* tal-Unjoni Ewropea kif interpretati mil-Qorti Ewropea tal-Ġustizzja, u bl-interpretazzjoni tagħha l-ewwel onorabbli qorti kisret l-obbligu tagħha li tinterpreta l-liġi maltija b'mod konsistenti mad-dritt ewropew f'din il-materja. In konformità mal-obbligu tagħha li tinterpreta l-liġi maltija skond id-direttivi, l-ewwel onorabbli qorti kellha tiċhad it-tielet talba attriċi u bl-ebda mod ma kellha tgħid illi s-socjetà attriċi "mhijiex tenuta tħallas lit-terz".«

19. L-intervenuti jistrieħu fuq interpretazzjoni mogħtija mill-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea fil-każ *Churchill Insurance Company and Evans* fejn il-qorti qalet hekk:

»Fir-rigward tad-drittijiet rikonoxxuti lil tali terzi vittmi, għandu jifakkar li l-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li l-Artikolu 3(1) tal-Ewwel Direttiva jipprekludi li l-assiguratur tar-responsabbiltà ċivili tal-vetturi jinvoka d-dispożizzjonijiet legali jew klawżoli kuntrattwali sabiex jirrifjuta li jikkompensa lil dawn tal-aħħar għal incident ikkawżat mill-vettura assicurata tiegħu.«¹

20. L-“Ewwel Direttiva” – id-Direttiva 72/116/KEE li ma għadhiex fis-seħħ – ma kinitx taħseb għal korp responsabbli għall-għoti ta' kumpens, u għalhekk kien meħtieġ li l-assiguratur jibqa' responsabbli biex il-vittma ma jibqax skopert. Taht id-Direttiva 2009/103/KE vigenti illum, li jaħseb għall-ħolqien ta' korp bħal dak, ma hemmx dak il-biża'. Dak li trid il-leġislazzjoni ewropea hu illi jkun hemm min jagħmel tajjeb għad-danni li jgarrab il-vittma, u mhux li bilfors ikun l-assiguratur konċernat meta

¹ Każ C-442/10, para. 33.

dan taħt il-liġi jista' jeħles mir-responsabbiltà. Ir-reg. 25 tal-L.S. 403.13 fil-fatt jaħseb għal meta "ma jkunx hemm fis-seħħ polza ta' assigurazzjoni" jew "jekk din il-polza ma jkollhiex seħħ" – ukoll għax tkun tħassret bis-saħħa tal-art. 10 tal-Kap. 104 – u jgħid hekk:

»25. (1) Meta decizjoni għar-rigward ta' xi responsabbiltà civili li tkun meħtieġa li tkun koperta minn polza ta' assigurazzjoni taħt leġislazzjoni ta' assigurazzjoni obbligatorja tkun inkisbet kontra xi persuna jew persuni u, kemm jekk fiż-żmien tal-inċident li jikkawża din ir-responsabbiltà ma jkunx hemm fis-seħħ polza ta' assigurazzjoni kif meħtieġ mil-leġislazzjoni msemmija, jew jekk din il-polza ma jkollhiex seħħ għal xi raġuni li ma tkunx dik li l-assiguratur ma jkunx jista' jhallas, u din ir-responsabbiltà ma tkunx giet sodisfatta kollha kemm hi fi żmien tmienja u għoxrin jum mill-ġurnata li fiha l-persuna jew persuni li favur tagħhom tkun ingħatat dik id-decizjoni kellhom id-dritt li jsegwuha, f'dan il-każ, jekk ma jkunx hemm assiguratur konċernat, il-Fond [għall-Protezzjoni u Kumpens] għandu, bla ħsara għad-disposizzjonijiet ta' dawn ir-regolamenti, jagħmel f'isem lill-persuna jew persuni li favur tagħhom tkun ingħatat dik id-decizjoni, mill-fondi li jkunu mwarrbin biex jintużaw għal f'isem taż kumpens ta' responsabbiltajiet protetti:

»Iżda ebda f'isem ma jistgħu jsiru taħt dan ir-regolament meta d-decizjoni tkun għar-rigward ta' vettura li l-użu tagħha jkun kopert minn sigurtà (jew fin-nuqqas ta' dik is-sigurtà minn depożitu) skond il-leġislazzjoni ta' assigurazzjoni obbligatorja sakemm ma jkunx hemm ukoll fis-seħħ, għar-rigward ta' din il-vettura, polza ta' assigurazzjoni intiża biex tkopri dak l-użu tal-vettura.«

21. Dan l-aggravju huwa wkoll, għalhekk, miċħud.

22. It-tielet aggravju igħid hekk:

»Illi l-ewwel onorabbli qorti kienet ukoll skoretta meta ċaħdet it-tielet eċċezzjoni tal-esponenti intervenuti fil-kawża, għax kellha minflok tiċħad it-tielet talba attriċi billi l-persuni li lilhom is-soċjetà attriċi qed tippretendi li ma tħallasx id-danni kkawżati mill-vettura minnha assigurata ma ddaħħlux bħala parti fil-kawża. Dan għaliex is-soċjetà attriċi ma talbitx sempliċement in-nullità tal-polza ta' assigurazzjoni kif isir is-soltu f'kawżi ta' dina x-xorta, iżda marret pass *oltre* u talbet ukoll dikjarazzjoni ġudizzjarja ulterjuri, permezz tat-tielet talba attriċi, li mhix obbligatorja tħallas danni lill-vittmi tal-inċident in kwistjoni. Għalhekk saret ukoll dina t-talba addizzjonali t-terzi in kwistjoni kellhom jiddaħħlu fil-kawża u, fin-nuqqas ta' dan, dina t-talba qatt ma setgħet tintlaqa'«.«

23. L-attriċi talbet mhux biss it-tħassir tal-polza iżda wkoll li ma tkunx marbuta tħallas taħt il-polza għax hekk igħid l-art. 10 tal-Kap. 104. L-

art. 10 ma jridx li t-terzi jkunu bilfors parti fil-kawża iżda biss illi jingħataw avviż biex, jekk iridu, jidhlu fil-kawża, kif igħid il-*proviso* għall-art. 10.

24. Għal din ir-raġuni dan l-aħħar aggravju wkoll huwa miċhud, u huwa għalhekk miċhud l-appell tal-intervenuti.
25. Ngħaddu issa għall-appell inċidentali ta' *Middlesea*. Dan l-aggravju jolqot dik il-parti tas-sentenza appellata li tgħid illi "l-poloż qed jitħassru għal dak li jikkonċerna r-relazzjoni interna bejnha u l-intimat Ciantar".
26. Għa' rajna illi din id-deċiżjoni ma hijiex kompatibbli maċ-ċaħda tat-tieni eċċezzjoni tal-intervenuti, u hija wkoll inkompatibbli mal-motivazzjoni tas-sentenza. Kif sewwa wara kollox osservaw l-intervenuti stess fir-rikors tal-appell tagħhom, il-ħlas li jsir mill-assigurat f'ċirkostanzi bħal dawk tal-kawża tallum isir lil terzi – lill-vittmi – u mhux lill-assigurat u għalhekk id-dritt li jagħti l-art. 10 tal-Kap. 104 hu li ma jsir ħlas lil ħadd taħt il-polza, u mhux biss li ma jsirx ħlas lill-assigurat, kif timplika d-deċiżjoni li minnha sar l-appell inċidentali. L-aggravju għalhekk għandu jintlaqa'.
27. Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tiċhad l-appell tal-intervenuti u tilqa' l-appell inċidentali tal-attriċi. Tirriforma s-sentenza appellata billi tħassarha fejn iddisponiet illi "tilqa' t-talbiet tas-soċjetà rikorrenti b'dan li l-poloż qed jitħassru għal dak li jikkonċerna r-relazzjoni interna bejnha u l-intimat Ciantar" u, minflok, tilqa' t-talbiet tas-soċjetà attriċi kif magħmula; tikkonferma s-sentenza fil-bqija.

28. L-ispejjeż tal-ewwel grad jibqgħu regolati kif iddisponiet is-sentenza appellata. L-ispejjeż tal-appell tal-intervenuti jħallsuhom l-istess intervenuti u l-ispejjeż tal-appell inċidentali tal-attriċi jħallashom il-konvenut Ciantar.

Joseph Azzopardi
President

Giannino Caruana Demajo
Imħallef

Anthony Ellul
Imħallef

Deputat Reġistratur
gr